

Република Северна Македонија

МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА

**БИРО ЗА ЗАСТАПУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ПРЕД
ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА**

ВЛАДИН АГЕНТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

ЗА РАБОТАТА НА БИРОТО ЗА ЗАСТАПУВАЊЕ НА

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ПРЕД ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ЗА 2018 ГОДИНА

СКОПЈЕ

1. ВОВЕД

Бирото за застапување на Република Северна Македонија се основаше на почетокот на 2015 година согласно Законот за застапување на Република Македонија пред Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП/Судот) (Службен весник бр. 67/2009, 43/2014 и 64/2018), како посебно правно лице во состав на Министерството за правда. Покрај овој Закон, надлежностите на Бирото за застапување на Република Северна Македонија пред ЕСЧП се дефинирани и со Законот за извршување на одлуките на Европскиот суд за човекови права (Службен весник бр. 67/2009 и 43/2014).

Со Законот за застапување на Република Македонија пред ЕСЧП на Бирото му е доверена улогата на застапување на државните интереси пред ЕСЧП во согласност со Европската конвенција за човекови права (ЕКЧП) и нејзините Протоколи. Со оглед на карактерот и делокругот на доверените надлежности, Бирото за застапување на Република Северна Македонија *de facto* е специјализиран орган за застапување на сите државни органи на Република Северна Македонија во постапките кои пред ЕСЧП се водат против државата.

Освен надлежностите во делот на застапувањето пред ЕСЧП, на Бирото за застапување пред ЕСЧП му е доверена и надлежност во делот на координација на извршувањето на пресудите и одлуките на ЕСЧП и комуникација со Комитетот на министри за целите на надзорот што овој орган на Советот на Европа го врши над извршувањето на пресудите и одлуките на ЕСЧП. Меѓудругото, Бирото е стручна и административно - техничка поддршка на Меѓуресорската комисија за извршување на одлуките на ЕСЧП.

Со Бирото за застапување на Република Северна Македонија пред ЕСЧП раководи директор- владин агент.

Пред основањето на Бирото за застапување на Република Северна Македонија пред ЕСЧП како посебно правно лице во состав на Министерството за правда на почетокот на 2015 година, Владиниот агент и организационата единица за негова поддршка егзистираа како составен дел на Министерството за правда. До почетокот на 2005 година, Владиниот агент немаше никаква поддршка, ниту постоеше организациона структура која ја поддржуваше неговата работа. Ова меѓудругото говори за тоа дека

проблемите со кадровските капацитети кои работат на застапувањето на државата пред ЕСЧП, и координација на процесот на извршување на пресудите и одлуките на ЕСЧП, кој евидира до денес има подолга генеза.

Бирото 2017 година ја започна со 7 вработени во редовен работен однос од кои 4 правници на неопределено време, 2 правници вработени на определено време и 1 архивар на неопределено време. Во март 2017 им престанаа договорите на 2 правници вработени на определено време. Во текот на јули 2017 на еден од државните службеници во редовен работен однос на неопределено време (правник), на негово барање му престанува работниот однос. Во јули 2017, единствениот раководен службеник во Бирото е именуван од страна на Владата за В.Д. Директор на Бирото за застапување пред Европскиот суд за човекови права. Во овој момент Бирото за застапување останува само со тројца правници, вклучително и В.Д. Директор на Бирото за застапување пред ЕСЧП. Заради итно санариње на состојбите, до засновање на работен однос на определено време, две лица кои претходно беа ангажирани на определено време во Бирото за застапување пред ЕСЧП, а чии договори престанаа во март 2017, на покана на В.Д. Директор на Бирото за застапување пред ЕСЧП, неколку месеци, со полно работно време, на волонтерска основа беа ангажирани во Бирото за застапување пред ЕСЧП, што укажува на посветеноста на вработените во Бирото за застапување пред ЕСЧП. На почетокот на 2018 година нивниот ангажман беше регулиран со вработување на определено време, а во текот на истата година, дополнително беа реализирани уште две вработувања на правници на определено време. На 6 септември 2018 година на државниот службеник на неопределено време со звање архивар му престанува работниот однос на негово барање. Така, Бирото, 2018 година ја заврши со вкупно 6 вработени правници. Овој број е еднаков на бројот на вкупно вработени лица во Бирото. Сите 6 вработени се со статус на помлади соработници. Согласно актуелната систематизација на Бирото за застапување која е усогласена со релевантните актуелни законски текстови, во Бирото за застапување се систематизирани само 11 работни места, од кои се пополнети само 6. Во категоријата на правници се систематизирани уште две работни места – раководители на одделенија, кои не се пополнети. Во текот на 2018 година Бирото за застапување направи обид за пополнување на едно место на раководител на одделение на определено време, но огласот на кој се пријавија само тројца кандидати беше поништен. Во кабинетот на Претседателот на државата има еден надворешен

соработник-советник за соработка на Претседателот на Владата со Бирото за застапување на Република Северна Македонија пред ЕСЧП.

Од друга страна, кога во Бирото беа вработени приближно ист број на правници како и денес, групата на искусни експерти во ткн. Извештај на Прибе од 8 јуни 2015¹, нотираше дека Бирото за застапување на Република Северна Македонија пред Европскиот суд за човекови права е со недостаток на капацитети за извршување на своите основни и неопходни функции. Така, во Извештајот стои дека:

„Само околу една десетина од околу 100 пресуди на Европскиот суд за човекови права против државата се чини дека се соодветно извршени. Може да има повеќе причини за ова, а една од нив се чини недостатокот на ресурси и капацитети на Владиноот агент.

Извештајот за напредокот на државата за 2016 година² во делот на човечките капацитети на Бирото за застапување пред Европскиот суд за човекови права, констатираше слични состојби:

"Бирото за застапување пред ЕСЧП значително се потруди да обезбеди брзо извршување на пресудите на ЕСЧП („итен реформски приоритет“) и постигна добри резултати. Земјата го намали бројот на пресуди од ЕСЧП кои треба да се доизвршат на повеќе од половина до 56, од кои 3 се под засилен надзор. Сепак, Бирото сè уште останува без доволен персонал ..."

Во овој контекст, особено е важно да се има предвид дека Оценката и препораките на групата искусни експерти за системските прашања во областа на владеењето на правото од 14 септември 2017³, укажува генерално на непроменети состојби во однос

¹ The former Yugoslav Republic of Macedonia: Recommendations of the Senior Experts' Group on systemic Rule of Law issues relating to the communications interception revealed in Spring 2015, Brussels, 8 June 2015, стр. 10.

² РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЈАТА, Извештај за 2016 година во прилог на СООПШТЕНИЕТО НА КОМИСИЈАТА ДО ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ, ДО СОВЕТОТ, ДО ЕВРОПСКИОТ ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛЕН КОМИТЕТ И ДО КОМИТЕТОТ НА РЕГИОНИТЕ, Соопштение за Политиката за проширување на ЕУ за 2016 година, Брисел, 9 ноември 2016 година.

³ The former Yugoslav Republic of Macedonia: Assessment and recommendations of the Senior Experts' Group on systemic Rule of Law issues 2017, Brussels, 14 September 2017, para. 43.

на препораките од 2015 година и дополнително и попрецизно на неопходноста од брза имплементација на пресудите на ЕСЧП (види параграф бр. 43 од документот).

Сепак на почетокот на 2018 година Европската комисија⁴ го препозна „ангажманот на Бирото за застапување пред ЕСЧП за подобрување на извршувањето на пресудите на ЕСЧП, и покрај недоволните кадровски капацитети,“.

И покрај обидите за санирање на состојби со човековите капацитети во Бирото за застапување пред ЕСЧП, актуелните човечки капацитети се далеку од задоволителни. Во таа смисла предвид треба да се имаат и апсорбционите капацитети на Бирото, како од аспект на систематизираните места во актуелната систематизација, така и од аспект на капацитетите за менторство и воведување на нововработените во процесите на работа, кои дополнително се ограничени и од обемот на работни активности на Бирото за застапување на Република Северна Македонија пред Европскиот суд за човекови права. Важен фактор за состојбите е и искуството и познавањето на областа кај нововработените и очигледната неможност, која извесно е условена од различни фактори, Бирото да ги задржи низ годините наназад и да привлече искусни поединци во областа на заштита на човековите права и механизмот воспоставен со ЕКЧП.

Во изминатата година, Бирото ја продолжи соработката со германската фондација за меѓународна правна соработка ИРЗ, и продолжи со објавување на Билтенот посветен на судската практика на Европскиот суд за човекови права. Во 2018 година беше објавено едно издание на Билтенот. Во него беа обработени вкупно 5 пресуди против Република Северна Македонија кои се однесуваат на прашања поврзани со членовите 3, 5, 6 и член 11 во врска со член 9 од Конвенцијата. Во Билтенот беа обработени и 20 пресуди на ЕСЧП против други држави од групата на референтни пресуди на ЕСЧП. Двете групи на пресуди се од понов датум и на овој начин Билтенот има за цел да ги информира читателите, особено судиите на кои поименично им се доставува по еден

⁴ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT - The former Yugoslav Republic of Macedonia 2018 Report, Accompanying the document, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 2018 Communication on EU Enlargement Policy, <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180417-the-former-yugoslav-republic-of-macedonia-report.pdf>

примерок од Билтенот, за најновата пракса на ЕСЧП, како во однос на државата, така и во однос на другите држави членки на Советот на Европа. Електронско издание на Билтенот исто така е достапно за пошироката читателка публика на интернет страницата на Бирото за застапување на Република Северна Македонија пред ЕСЧП. Електронската содржина на Билтенот се презема и во HUDOC дата базата достапна на интернет страницата на ЕСЧП.

2. ОПШТИ ПОДАТОЦИ ЗА СОСТОЈБИТЕ ПРЕД ЕСЧП ВО ТЕКОТ НА 2018

Бројот на апликации кои се во тек пред ЕСЧП во текот на 2018 година остана прилично стабилен со број од околу 56.000. Речиси 72% од предметите во постапка пред ЕСЧП се однесуваат на шест земји: најголемиот број предмети беа против против Русија, а по неа следат Романија, Украина, Турција, Италија и Азербејџан. Анализите на апликациите кои се во постапка пред ЕСЧП и за кои сеуште не е донесена одлука од страна на овој Суд, укажува на тоа дека најголемиот број на апликации се резултат на структурни проблеми во одредени земји што реално го оптоварува работењето на Судот, бидејќи резултира со огромен број на апликации пред ЕСЧП. Кон ова дополнително придонесува и бројот на апликации по кои постапката е суште во тек пред ЕСЧП а кои се класифицирани во групата на „добро воспоставена судска пракса,, (WECL – *well established case law*). Сепак, најголем предизвик со кој се соочува Судот несомнено се 26.000 нерешени предмети на советите, кои не можат да се разгледуваат од комитети од тројца судии поради нивната сложеност или поради фактот дека тие покренуваат нови правни прашања⁵.

⁵Предметите пред ЕСЧП се решаваат во четири разни вида на судски формации. Согласно член 26(1) од ЕКЧП: „За да испитува предмети пред него, Судот ќе заседава во формација на судија-поединец, во комитети од тројца судии, во совети од седум судии и во Голем совет од седумнаесет судии. Судските совети ќе воспостават комитети за определен временски период.“ Судии-поединци ја утврдуваат допуштеноста на поединечни поднесоци во кои најчесто спаѓаат очигледно неоснованите предмети. Овој систем е воспоставен за да се помогне да се намали акумулацијата на голем број предмети. Составени од тројца судии, комитетите одлучуваат за допуштеноста на предмети, како и за основаноста кога предметот се однесува на прашање опфатено со добро воспоставена судска пракса (одлуката мора да биде едногласна). Составени од седум судии, советите примарно одлучуваат за допуштеноста и основаноста на предмети кои покренуваат прашања за кои не било често одлучувано (одлуката може да се донесе со мнозинство гласови). Секој совет го вклучува претседателот на Советот и „национален судија“ (судија со државјанство на државата против која е поднесена апликацијата). Составен од 17 судии, Големите совет расправа мал, избран број на предмети кои му биле упатени или за кои совет му отстапил надлежност, обично кога предметот опфаќа важно или ново прашање. Големите совет секогаш ги вклучува претседателот и потпретседателот на Судот, петте претседатели на секции (одделенија) и националниот судија.

Со цел да се осигури ефикасно процесуирање на сите нерешени апликации, ЕСЧП усвои политика на приоритет во 2009 година, со цел да се забрза постапувањето и пресудувањето на најважните, најсериозните и најитните предмети. Тој воспостави седум категории на предмети кои - од итни предмети кои се однесуваат на ранливи апликанти (категирија I) до јасно недопуштени предмети за кои постапува судија-поединец (категирија VII). Околу 20.600 од вкупно околу 56.000 предмети имаат приоритетен статус.

Во текот на 2018 најголем број од апликациите пред ЕСЧП беа решени со одлука. Една апликација беше симната од списокот на Судот со одлука на Големиот совет. За приближно 200 апликации беше утврдено дека се недопуштени или беа симнати од листата на предмети пред Судот од страна на совети и околу 6.650 такви одлуки беа донесени од комитети. Покрај тоа, судии-поединци утврдија дека се недопуштени или симнаа од листата на предметите пред Судот околу 33.200 апликации (за споредба овој број во 2017 година изнесуваше 66.150). Бројот на одлуки за допуштеност и за симнување на апликации од листата на предмети пред Судот значително се намали за 43%, од околу 70.000 во 2017 година на околу 40.000 во 2018 година. Ваквиот тренд е спротивен од оној во 2017 година, кога имаше значително зголемување на бројот на решени апликации во споредба со 2016 година.

Бројот на апликации решени со донесена пресуда падна за 82% во 2018 година во споредба со 2017 година, при што во 2018 година со пресуда беа решени 2.738 апликации. Во 2018 година Судот донесе 1.014 пресуди, споредено со 1.068 пресуди во 2017 година. Големиот совет донесе 14 пресуди и една одлука во 2018 година. Пред Големиот судски совет на крајот од годината во постапка останаа 21 предмет. Советите донесоа 463 пресуди во 2018 година за 712 апликации, а комитетите донесоа 537 пресуди за 2.000 апликации. На крајот на годината имаше 51.600 нерешени апликации пред совет или комитет кои чекаа на решавање, а околу 4.750 апликации пред судија поединец.

Потребата да се намали бројот на нерешени предмети пред Судот го инспирираше процесот на реформи, кој почна со подготвување и усвојување на Протоколот бр. 14 и продолжува до денес.

Протоколот бр. 14, кој влезе во сила во 2010 година по конференцијата во Интерлакен, воведо нови судски формации за наједноставни предмети, воспостави нов критериум за допуштеност (постоење на значителна „неповолност“ за апликантот).

Со цел зголемување на ефикасноста и забрзување на постапките пред ЕСЧП, по воведувањето на ткн. WECL постапка во 2017 (*well established case law*/ постапка за предмети кои покренуваат прашања кои се дел од добро воспоставената судска пракса на ЕСЧП), Судот воведо во текот на 2017 и нова ткн. IMSI постапка (*procedure of immediate simplified communication od cases*/ постапка за брза поедноставена комуникација на предметите). Воведувањето на новите постапки од страна на ЕСЧП препоставува зголемен обем на работа за Бирото за застапување на Република Северна Македонија пред ЕСЧП, но и го зголемува притисокот за функционирање на институциите во државата во согласност со стандардите изградени во судската пракса на ЕСЧП.

Последноспоменатото особено од причина што класификацијата на еден предмет против државата како WECL (*well established case law*/ предмети кои покренуваат прашања кои се дел од добро воспоставената судска пракса), претпоставува дека за спорните правни прашања кои тој ги покренува, ЕСЧП веќе претходно да одлучувал, но незадолжително во предмет против конкретната држава, туку е доволно за спорното прашање ЕСЧП да одлучувал и во предмет против друга државата членка на Советот на Европа. Ова укажува на фактот дека извесно ќе расте бројот на предмети против државата кои ќе бидат класифицирани во оваа група на предмети, а за кои одлучува комитет од тројца судии. Одлуките и пресудите донесени од комитет од тројца судии стануваат правосилни со денот на нивното донесување и во однос на нив не е дозволено упатување на барање за разгледување на предметот од страна на Големиот судски совет на ЕСЧП. Ова укажува на потребата за доследна примена и почитување на судската пракса на ЕСЧП од страна на сите институции во системот на државата, а како претходни прашања се поставуваат познавањето на истата и на осовните алатки за нејзино истражување.

Дополнително, работата на Бирото за застапување пред ЕСЧП се зголемува по својот обем и степен на сложеност со воведувањето на IMSI постапка (*procedure of immediate simplified communication od cases*/ постапка за брза поедноставена комуникација на

предметите). Оваа постапка за разлика од стандардната постапка, која претпоставиваше дека ЕСЧП ја подготвува фактичката состојба (*statement of facts*) по предметот, но и делот на релеватното домашно законодавство (*law*) по кој државата само се произнесуваше, сега товарот на подготовка на овие два дела го става врз државата односно Бирото за застапување на Република Северна Македонија. Дополнително, ова претпоставува можност во случај Владата да не негира определни наводи на апликантот, ЕСЧП истите да ги земе предвид како фактички претпоставки на кои може да ја заснова сопствената одлука.

Кон ваквите промени во постапката пред ЕСЧП треба да се додаде и околноста дека Бирото за застапување пред ЕСЧП работи по преклузивни рокови кои за секое процесно дејствие ги определува ЕСЧП, како и фактот за променетата структура на предмети кои се доставуваат до државата на одговор кои покренуваат далеку посложени прашања на пример од оние кои се покренуваат во предметите со наводи за повреда на правото на судење во разумен рок, кој во извесен и подолг период го сочинуваат најголемиот дел од предметите кои се доставуваат на одговор до државата.

Протоколот бр. 16 кон Конвенцијата влезе во сила на 1 август 2018 година. Протоколот бр. 16 обезбедува можност на највисоките судови и трибунали на Високите договорни страни да поднесат барање до Судот за давање на советодавни мислења за начелни прашања кои се однесуваат на толкување или примена на Конвенцијата. Протоколот влезе во сила само во однос на десет земји кои го ратификуваат. Република Северна Македонија не е меѓу земјите кои го ратификуваат Протоколот.

Овој обид да се намали бројот на тековни предмети беше следен од неколку понатамошни конференции фокусирани на реформата, а последната беше одржана во Копенхаген во 2018 година. На оваа последна конференција беше изготвена Декларацијата од Копенхаген, која ги призна претходните реформски успеси, но содржеше согласност дека до крајот на 2019 година Комитетот на министри треба да одлучи дали се неопходни подлабоки измени на механизмот на Конвенцијата, што укажува дека реформскиот процес воопшто не е завршен.

Судот гледаше на проширувањето на Мрежата на високи судови (Superior Courts Network (SCN)) како важно средство за приближување на домашните судови кон Стразбур и дистрибуција на неговата судска практика. Мрежата обезбедува рамка за комуницирање помеѓу домашните судови и ЕСЧП, како и помеѓу самите домашни судови. Тука има седумдесет и еден суд од триесет и пет земји, вклучувајќи повеќе од дваесет уставни судови и ист број на врховни судови. Во мрежата од страна на Република Македонија се вклучени Врховниот и Уставниот суд.

Членот 6 (право на правично судење) останува најчесто повредувана одредба на Конвенцијата во 2018 година, со 24% од сите повреди кои спаѓаат во ова поглавје. Втора одредба по зачестеност на утврдување повреди е членот 3 (забрана на тортура и нечовечко или понижувачко постапување или казнување) со околу 18% од сите повреди. Трета суштинска категорија на повреди е онаа според членот 5 (право на слобода и безбедност), која опфаќа околу 16% од сите утврдени повреди.

3. РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА И ЕСЧП ВО ТЕКОТ НА 2018

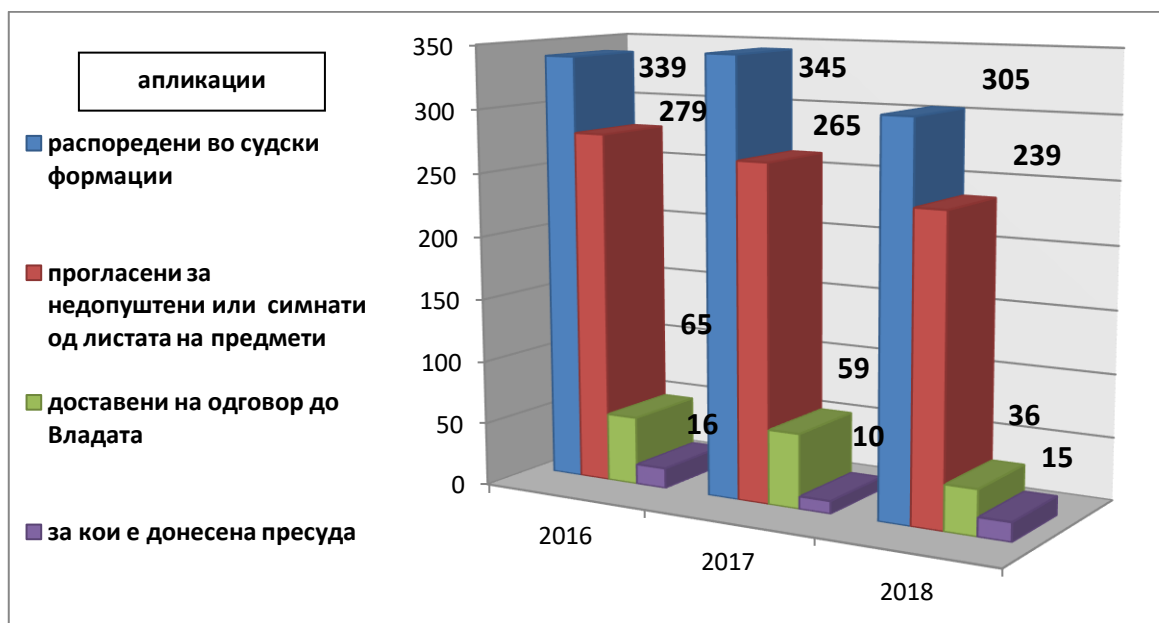
Бројот на поднесени апликации пред ЕСЧП против Република Северна Македонија се чини и во 2018 година остана прилично стабилен. Сепак, во текот на 2018 година, овој број е далеку над европскиот просек мерено според индексот на поднесени апликации на 10.000 жители, кој на европско ниво во текот на 2018 изнесуваше 0.52. Република Северна Македонија во 2018 година според овој индекс заврши на 9-тото место во семејството од 47 држави членки на Советот на Европа со индекс од 1.47. Индексот на поднесени апликации пред ЕСЧП на 10.000 жители против државата во текот на 2017 изнесуваше 1.66, во текот на 2016 индексот беше 1.65, а со ваквиот индекс државата и во 2017 и во 2016 беше на 11-тото место меѓу државите членки на Советот на Европа. Во текот на 2015 со индекс од 1.75, државата беше на 9-тото место според бројот на поднесени апликации по глава на жител.

Високиот број на поднесени апликации против државата може да се толкува како показател за постоење на висока перцепција за неповолни сосотојби во државата кога станува збор за почитувањето на човековите права и ЕКЧП.

Во текот на 2018 година ЕСЧП одлучи по вкупно 278 апликации (за разлика од 2017 година кога овој број изнесуваше 296).

Во 2018 година, традиционално е голем бројот на апликации кои се прогласуваат за недопуштени, иако овој број во 2018 со број од 239 апликации покажува тренд на опаѓање во споредба со претходните две години. Во текот на 2018 година ЕСЧП прогласи за недопуштени или симна од листата на сопствени предмети вкупно 263 апликации; од овој број, 239 апликации беа прогласени за недопуштени од страна на судија поединец, 23 апликации од страна на комитет од 3 судии; а 1 апликација беше прогласена за недопуштена со одлука од страна на совет од 7 судии. Иако, најчесто поради неисполнување на определени формални претпоставки (како на пр. непочитување на роковите за поднесување на апликациите или неискористување на домашните правни средства пред поднесување на апликацијата), кај овој вид на апликации кои завршуваат како недопуштена (најголемиот дел од нив и без да се достават на одговор до државата (во случај кога одлучува судија поединец), Судот е спречен да ја испитува основаноста на истите, не треба да се исклучи можноста дека тие сепак разоткриваат сериозни повреди на ЕКЧП.

Состојби пред ЕСЧП

Во текот на 2018 година пред различните судски формации на ЕСЧП беа распоредени вкупно 305 апликации против Република Северна Македонија, што е извесно намалување во однос на претходната 2017, кога овој број изнесуваше 345.

Во текот на 2018 година до Бирото за застапување на Република Северна Македонија на одговор беа доставени вкупно 36 апликации, што претставува намалување во однос на претходните две години (овој број изнесуваше 59 во 2017 и 65 во 2016 година). Повеќе за апликациите кои беа доставени на одговор до државата во текот на 2018 година и за наводите за повреда на ЕКЧП кои се покренуваат во нив види Анекс бр.1.

Во текот на годината беа донесени вкупно 12 пресуди со кои беа решени 15 апликации против државата (подетално за пресудите и одлуките на ЕСЧП види подолу).

На крајот од 2018 година Република Северна Македонија ја заврши со вкупно 370 апликации против неа пред ЕСЧП. На крајот на 2018 година пред разните судски формации на ЕСЧП во постапка останаа распореди 339 апликации од кои дури 234 апликации кои се класифицирани како предмети за кои ќе постапува комитет од тројца судии („committee cases“). Предметите во оваа смисла може да бидат прекласифицирани во текот на постапката пред ЕСЧП, и крајно за нив сепак да одлучува поинаква судска формација. Сепак останува впечатокот, а имајќи ја предвид надлежноста на комитетите од тројца судии кои одлучуваат за допуштеноста и основаноста на апликациите, дека во случајот станува збор за апликации кои покренуваат прашања за кои ЕСЧП веќе претходно одлучувал во предмети против државата или другите држави членки на Советот на Европа и кои веќе се одговорени во воспоставената пракса на ЕСЧП.

4. ПРЕСУДИ И ОДЛУКИ НА ЕСЧП ПРОТИВ РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Од ратификацијата на Европската конвенција за човекови права („Конвенцијата“ или „ЕКЧП“) од страна на државата на 10 април 1997 година, Европскиот суд за човекови права („Судот“ или „ЕСЧП“) има донесено 153 пресуди и 450 одлуки за допуштеноста или за симнување на апликации од листата на предмети пред Судот во предмети против Северна Македонија, од кои што 12 пресуди и 24 одлуки беа донесени во 2018

година.⁶ Од вкупниот број на пресуди против државата, 134 беа усвоени од совет, 17 од комитет од тројца судии во т.н. „повторувачки“ предмети или т.н. WECL - предмети на добро воспоставена судска пракса и 2 од страна на Големиот судски совет. Одлуките за допуштеност, во 186 предмети беа донесени од совет, а 264 предмети од комитет.

Од вкупниот број на пресуди против државата, 108 пресуди се однесуваат на членот 6 од Конвенцијата, правото на правично судење, при што беа утврдени повреди во 102 предмети. Тие во голем број се однесуваат на правото на судење во разумен рок. Судот заема становиште дека апликантите најпрво треба да поднесат барање за заштита на правото на судење во разумен рок до Врховниот суд, што се смета за ефикасен правен лек, пред да го поднесат нивниот случај пред него⁷, дури и тогаш кога надоместокот досуден од страна на Врховниот суд бил несоодветен односно мал во споредба со износот кој во околностите на случајот би го досудил ЕСЧП⁸.

Многу граѓански и управни предмети покренуваа прашања што се однесуваа на непристрасноста⁹, начелото на еднаквост на оружјата¹⁰, отсуството на правна сигурност и конзистентна судска пракса¹¹, отсуството на доволно образложение на судските одлуки¹², правото на пристап до суд¹³, и правото на усна расправа¹⁴. Од друга страна, презумпцијата на невиност¹⁵, еднаквоста на оружјата и правото на одбрана во врска со допуштеноста на исказите од отсутни или сведоци со прикриен идентитет

⁶ Листата на пресуди ги вклучува: *Ставропигијален манастир „Свети Јован Златоуст“*, пресуда од 29 ноември 2018; *„Црква на вистинските православни христијани“ и Ивановски*, пресуда од 29 ноември 2018; *Макрадули*, пресуда од 19 јули 2018; *Смичковски*, пресуда од 5 јули 2018; *Еуромак Метал ДОО*, пресуда од 14 јуни 2018; *Сејдиџи*, пресуда од 7 јуни 2018; *Љатиџи*, пресуда од 17 мај 2018; *„Бекташка заедница“ и други*, пресуда од 12 април 2018; *Селами и други*, пресуда од 1 март 2018; *Рамковски*, пресуда од 8 февруари 2018; *Асани*, пресуда од 1 февруари 2018; *Тасева-Петровска*, пресуда од 11 јануари 2018.

⁷ *Аџи-Спиркоска и други*, одлука на совет од 3 ноември 2011.

⁸ *Петровиќ*, пресуда од 22 јуни 2017.

⁹ *Митров*, пресуда од 2 јуни 2016; *Митриновски*, пресуда од 30 април 2015; *Бајалџиев*, пресуда од 25 октомври 2011; *Николов*, пресуда од 20 декември 2007.

¹⁰ *Тасева-Петровска*, пресуда од 11 јануари 2018; *Наумоски*, пресуда од 27 ноември 2012; *Грозданоски*, пресуда од 31 мај 2007.

¹¹ *Крстаноски и други*, пресуда од 7 декември 2017; *Стоилковска*, пресуда од 18 јули 2013.

¹² *Атанасовски*, пресуда од 14 јануари 2010.

¹³ *Центар за развој на аналитичка психологија*, пресуда од 15 јуни 2017; *Балажоски*, пресуда од 25 април 2013; *Спасовски*, пресуда од 10 јуни 2010; *Демерџиева и други*, пресуда од 10 јуни 2010; *Борис Стојановски*, пресуда од 6 мај 2010; *Петкоски и други*, пресуда од 8 јануари 2008; *Фетаовски*, пресуда од 19 јуни 2008. Повреда во оваа смисла не беше утврдена само во *Ивановски*, пресуда од 21 јануари 2016.

¹⁴ *Селмани и други*, пресуда од 9 февруари 2017; *Миткова*, пресуда од 15 октомври 2015.

¹⁵ Повреди во овој поглед не беа утврдени во *Рамковски*, пресуда од 8 февруари 2018; *Полетан и Азировиќ*, пресуда од 12 мај 2016; *Миладинов и други*, пресуда од 24 април 2014.

(загрозени) сведоци¹⁶ и присуството на обвинетиот на рочиштето¹⁷, оценката на вештите наоди и мислења¹⁸, допуштеноста на незаконито стекнати докази¹⁹, користењето на агент провокатор²⁰ и правото на толкувач²¹ беа адресирани во многу кривични предмети пред ЕСЧП.

Повреда беше утврдена во 8 од 19 пресуди кои се однесуваа на член 1 од Протоколот бр. 1, заштита на сопственоста, во поглед на одбивањето да се врати во сопственост во постапка за денационализација одземената земјишна парцела, иако биле исполнети законските услови²², недоволниот надоместок за експропријација на земјиштето на апликантите во корист на правно лице²³, и одземањето на возила кои биле употребени како средства за извршување на кривично дело²⁴. Вонредното поништување на конечно и правосилно решение за денационализација, што имало за цел да се исправат „очигледните пропусти“ на управните органи, не претставуваше повреда²⁵.

Судот донесе 4 пресуди за членот 2, правото на живот²⁶, утврдувајќи повреда дури и кога не настапила смрт, туку на апликантот само му била нанесена повреда од страна на полициски службеник²⁷. Повреда не беше констатирана во случај на дејствија или пропуштања на лица инволвирани во непријавување на кривично дело, што имало за последица смрт на синот на апликантката кој бил убиен од припадник на специјалните полициски сили²⁸. 18-месечното одложување на извршувањето на затворската казна на

¹⁶ *Асани*, пресуда од 1 февруари 2018; *Дончев и Бургов*, пресуда од 12 јуни 2014; *Иљази*, пресуда од 3 октомври 2013; *Пападакис*, пресуда од 26 февруари 2013; *Трамевски*, пресуда од 10 јули 2012; *Атанасов (бр. 2)*, пресуда од 19 април 2011; *Солаков*, пресуда од 31 октомври 2001.

¹⁷ *Ефтимов*, пресуда од 2 јули 2015; *Атанасов*, пресуда од 17 февруари 2011; *Настеска*, пресуда од 27 мај 2010; *Митревски*, пресуда од 21 јуни 2006.

¹⁸ *Душко Ивановски*, пресуда од 24 април 2014; *Стоименов*, пресуда од 5 април 2007.

¹⁹ *Хајрулаху*, пресуда од 29 октомври 2015.

²⁰ *Ѓоргиевски*, пресуда од 16 јули 2009.

²¹ Повреда не беше утврдена во *Сандел*, пресуда од 27 мај 2010.

²² *Стојановски и други*, пресуда од 23 октомври 2014.

²³ *Арсовски*, пресуда од 15 јануари 2013.

²⁴ *Василевски*, пресуда од 28 април 2016; *Андоноски*, пресуда од 17 септември 2015. Не беше утврдена повреда во *Сулејмани*, пресуда од 28 април 2016.

²⁵ *Спиридоновска и Поповски*, пресуда од 19 октомври 2017; *Толески*, пресуда од 15 јуни 2017; *Викентијевиќ*, пресуда од 6 февруари 2014.

²⁶ *Китановска-Станојковиќ и други*, пресуда од 13 октомври 2016; *Нешкоска*, пресуда од 21 јануари 2016; *Китановски*, пресуда од 22 јануари 2015; *Сашо Ѓоргиев*, пресуда од 19 април 2012.

²⁷ *Сашо Ѓоргиев*, пресуда од 19 април 2012.

²⁸ *Нешкоска*, пресуда од 21 јануари 2016.

сторителот се сметаше за составен дел од процедуралната обврска на државата од членот 2²⁹.

Во 11 од 12 пресуди по членот 3, забраната на мачење, Судот утврди прекршување во процедуралниот дел³⁰. Освен *Ел-Масри*, и во *Хајрулаху* Судот го квалификуваше постапувањето како тортура, со оглед дека на апликантот му се заканувале со цел да извлечат признание, што му предизвикало емоционална, психолошка и физичка болка и страдање³¹. Во многу предмети, Судот потенцираше дека од жртвите на наводни повреди не се бара самите да покренат гонење на овластените службени лица на државата, туку тоа е должност на обвинителот, а во еден предмет Судот го сметаше за претеран формализам инсистирањето апликантот да го открие идентитетот на сите полициски службеници против кои тој поднел кривична пријава³². Врзувањето со лисици на душевно болна апликантка во текот на нејзиниот транспорт до болница претставуваше деградирачки третман со кој се прекршува суштинскиот аспект од членот 3³³.

Повреди беа констатирани во сите 10 пресуди кои се донесени за член 5, правото на слобода и безбедност³⁴. Пресудата на Големиот совет во *Ел-Масри против Македонија*³⁵ се однесуваше на арбитражното, *incommunicado* притворање на германски државјанин, неговото „вонредно предавање“ и неговиот трансфер во Авганистан, каде тој бил малтретиран. Освен предолгото траење на притворите и необразложеноста на колективните притворски решенија³⁶, ЕСЧП го дискутираше и правото на обвинетиот ефективно да учествува во постапката во која неговиот иницијален куќен притвор бил

²⁹ *Китановска-Станојковиќ и други*, пресуда од 13 октомври 2016.

³⁰ *Селами и други*, пресуда од 1 март 2018; *Аслани*, пресуда од 10 декември 2015; *Хајрулаху*, пресуда од 29 октомври 2015; *Андоновски*, пресуда од 23 јули 2015; *Китановски*, пресуда од 22 јануари 2015; *Ел-Масри*, пресуда на Големиот судски совет од 13 декември 2012; *Ѓоргиев*, пресуда од 19 април 2012; *Сулејманов*, пресуда од 24 април 2008; *Целадинов и други*, пресуда од 10 април 2008; *Трајкоски*, пресуда од 7 февруари 2008; *Јашар*, пресуда од 15 февруари 2007.

³¹ *Хајрулаху*, пресуда од 29 октомври 2015.

³² *Трајкоски*, пресуда од 7 февруари 2008.

³³ *Ишевска*, пресуда од 7 мај 2015.

³⁴ *Сејдији*, пресуда од 7 јуни 2018; *Селами и други*, пресуда од 1 март 2018; *Рамковски*, пресуда од 8 февруари 2018; *Миладинов и други*, пресуда од 24 април 2014; *Велинов*, пресуда од 19 септември 2013; *Ел-Масри*, пресуда на Големиот судски совет од 13 декември 2012; *Василкоски и други*, пресуда од 28 октомври 2010; *Митрески*, пресуда од 25 март 2010; *Трајче Стојановски*, пресуда од 22 октомври 2009; *Лазороски*, пресуда од 8 октомври 2009.

³⁵ *Ел-Масри*, пресуда на Големиот судски совет од 13 декември 2012.

³⁶ *Сејдији*, пресуда од 7 јуни 2018; *Рамковски*, пресуда од 8 февруари 2018; *Миладинов и други*, пресуда од 24 април 2014; *Василкоски и други*, пресуда од 28 октомври 2010.

заменет со притвор³⁷, отсутството на разумно сомнение дека апликантот сторил кривично дело³⁸, незаконитото апсење поради наводно непридржување кон налогот на судот за плаќање на глоба и неинформирањето на апликантот за причините за неговото апсење³⁹, недоделувањето на (доволен) надоместок поради незаконитото лишување од слобода (и мачењето на апликантот за време на лишувањето од слобода)⁴⁰, како и неоправданото континуирано задржување во психијатриска установа⁴¹.

Повреда беше утврдена во 5 од 6 пресуди за членот 8, правото на почитување на приватниот и семејниот живот, што ги опфати правото на почитување на угледот⁴², неизвршувањето на решенијата за одржување на контакти помеѓу родителите и нивните деца⁴³, и моралниот и физичкиот интегритет на личноста⁴⁴. Присилното отстранување на новинарите од собраниската галерија додека тие известуваа за дебатата за одобрување на државниот буџет за 2013 година го прекрши членот 10, слободата на изразување⁴⁵. Само еден случај по член 11, слободата на собирање и здружување се однесуваше на престанок на граѓанско здружение⁴⁶, додека 4 случаи вклучуваа забрана за регистрирање на верски заедници (повреда на членот 11 во врска со членот 9)⁴⁷.

³⁷ *Митрески*, пресуда од 25 март 2010.

³⁸ *Лазороски*, пресуда од 8 октомври 2009.

³⁹ *Велинов*, пресуда од 19 септември 2013.

⁴⁰ *Селами и други*, пресуда од 1 март 2018; *Велинов*, пресуда од 19 септември 2013.

⁴¹ *Трајче Стојановски*, пресуда од 22 октомври 2009

⁴² *Карајанов*, пресуда од 6 април 2017; *Ивановски*, пресуда од 21 јануари 2016; *Поповски*, пресуда од 31 октомври 2013.

⁴³ *Митови*, пресуда од 16 април 2015. Спротивно на тоа, повреда во овој поглед не беше утврдена во *Митрова и Савиќ*, пресуда од 11 февруари 2016.

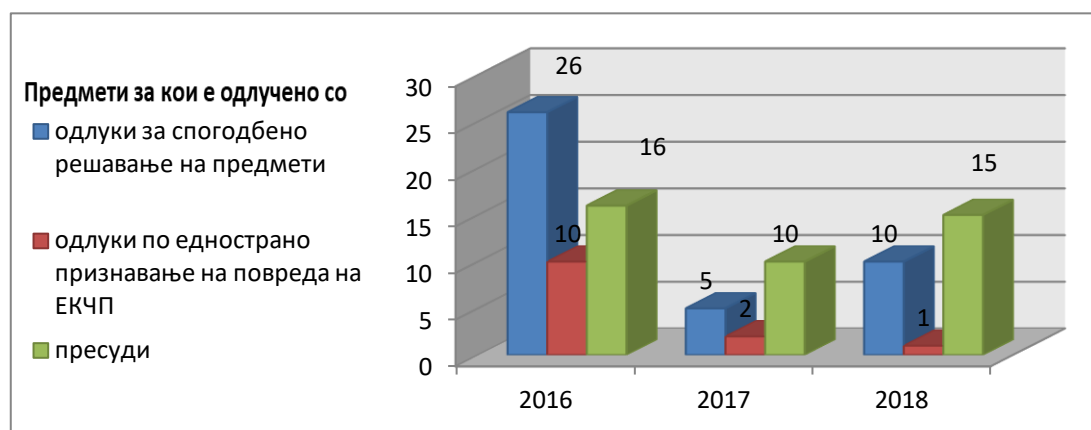
⁴⁴ *Ел-Масри*, пресуда на Големиот судски совет од 13 декември 2012.

⁴⁵ *Селмани и други*, пресуда од 9 февруари 2017.

⁴⁶ *Зоружение на граѓани „Радко“ и Паунковски*, пресуда од 15 јануари 2009.

⁴⁷ *Ставропигијален манастир „Свети Јован Златоуст“*, пресуда од 29 ноември 2018; *„Црква на вистинските православни христијани“ и Ивановски*, пресуда од 29 ноември 2018; *„Бекташка заедница“ и други*, пресуда од 12 април 2018; *„Православна охридска архиепископија (Грчко-православна охридска архиепископија на Пекката патријаршија)“*, пресуда од 16 ноември 2017.

5. ПРЕСУДИ И ОДЛУКИ НА ЕСЧП ПРОТИВ РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО 2018

Од 12 пресуди донесени во 2018 година со кои ЕСЧП одлучи по вкупно 15 апликации (за некои од апликациите одлучуваше во постапка која беше споена), 7 пресуди⁴⁸ беа усвоени од совет од седум судии, а останатите 5⁴⁹ од комитет од тројца судии. Во еден случај Судот најде повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1⁵⁰, членот 10⁵¹, како и повреда на членот 3, заедно со членот 5 став 5⁵². Повреда на член 5 став 3 беше утврдена во 2 случаи⁵³, додека 3 случаи вклучуваа повреда на членот 11 во врска со членот 9⁵⁴, а други 3 случаи, прекршување на членот 6⁵⁵. Во пресудата во случајот *Љатифи против Македонија*⁵⁶, Судот за прв пат во предмет против државата разгледуваше жалбени наводи што се однесуваа на слободата на движење, констатирајќи повреда на член 1 од Протоколот бр. 7 кон Конвенцијата. Од

⁴⁸ *Макрадули*, пресуда од 19 јули 2018; *Евромак Метал ДОО*, пресуда од 14 јуни 2018; *Љатифи*, пресуда од 17 мај 2018; „*Бекташка заедница*“ и други, пресуда од 12 април 2018; *Селами и други*, пресуда од 1 март 2018; *Рамковски*, пресуда од 8 февруари 2018; *Асани*, пресуда од 1 февруари 2018.

⁴⁹ *Ставропигијален манастир „Свети Јован Златоуст“*, пресуда од 29 ноември 2018; „*Црква на вистинските православни христијани*“ и *Ивановски*, пресуда од 29 ноември 2018; *Смичковски*, пресуда од 5 јули 2018; *Сејдиџи*, пресуда од 7 јуни 2018; *Тасева-Петровска*, пресуда од 11 јануари 2018.

⁵⁰ *Евромак Метал ДОО*, пресуда од 14 јуни 2018.

⁵¹ *Макрадули*, пресуда од 19 јули 2018.

⁵² *Селами и други*, пресуда од 1 март 2018.

⁵³ *Сејдиџи*, пресуда од 7 јуни 2018; *Рамковски*, пресуда од 8 февруари 2018.

⁵⁴ *Ставропигијален манастир „Свети Јован Златоуст“*, пресуда од 29 ноември 2018; „*Црква на вистинските православни христијани*“ и *Ивановски*, пресуда од 29 ноември 2018; „*Бекташка заедница*“ и други, пресуда од 12 април 2018.

⁵⁵ *Смичковски*, пресуда од 5 јули 2018; *Асани*, пресуда од 1 февруари 2018; *Тасева-Петровска*, пресуда од 11 јануари 2018.

⁵⁶ *Љатифи*, пресуда од 17 мај 2018.

апликантката, српска државјанка, која избегала од Косово во Македонија во 1999 година, било побарано да ја напушти земјата зашто таа претставувала „ризик за националната безбедност“ откако ѝ бил прекинат статусот на барател на азил. Домашните управни судови го потврдиле решението на Министерството за внатрешни работи (МВР), забележувајќи дека тоа било засновано врз класифициран документ прибавен од Управата за безбедност и контраразузнавање (УБК). Тој само упатувал на тоа дека апликантката наводно знаела и го поддржувала учеството на други лица во извршувањето на повеќе кривични дела, без каква било назнака за идентитетот на тие лица или за нивната поврзаност со апликантката. Според гледиштето на Судот, апликантката не била во можност адекватно да го презентира нејзиниот случај во последователната постапка за судско преиспитување со оглед дека класифицираниот документ никогаш не ѝ бил обелоденет, а решението на Министерството со ништо не упатувало ниту во минимална мера на фактичките основи поради кои таа била сметана за безбедносен ризик. Дополнително, на судовите не им бил обезбеден спорниот документ или какви било натамошни фактички детали со цел да го проверат тврдењето дека апликантката навистина претставувала ризик по националната безбедност. Така, тие се ограничиле на чисто формален надзор на предметот. Во тој контекст, Судот нагласи дека дури и да била во прашање националната безбедност, концептите на законитост и владеење на правото во едно демократско општество изискуваат мерките за протерување што имаат влијание врз темелните човекови права да бидат предмет на некој облик на контрадикторна постапка пред независен судски орган, наделен да изврши ефективна контрола во однос на причините за нив и да ги преиспита релевантните докази, доколку е тоа потребно со соодветни процедурални ограничувања на употребата на класифицирани информации. Ова доведе до тоа Судот да утврди повреда на став 1 точки (а) и (б) од членот 1 од Протоколот бр. 7.

Во однос на слободата на политичко изразување, *Макрадули против Македонија*⁵⁷ се однесуваше на кривичната осуда на апликантот, потпретседател на опозициска партија и пратеник, за клеветата против братучедот на премиерот, кој во тоа време беше висок член на владејачката политичка партија и директор на УБК. Судот го нагласи високиот степен на заштита на политичкиот говор, кој се применува врз избраните претставници и повтори дека границите на прифатлива критика се пошироки за носителите на јавни

⁵⁷ *Макрадули*, пресуда од 19 јули 2018.

функции одошто за приватни лица и дека политичарот неизбежно и свесно отворено се изложува себеси на понепосреден надзор како од страна на новинарите, така и од пошироката јавност, и тој треба да покаже поголем степен на толерантност и воздржување од прибегнување кон кривични постапки. Иако домашните судови на тужителот му го признале статусот на носител на јавна функција, тие не ја прифатиле пошироко прифатливата критика кога се засегнати носители на функции. Тие сметале дека наводите за злоупотреба на опремата и овластувањата за полициско прислушкување за да се стекне добивка на берзата и коруптивните практики при јавната продажба на земјиште во државна сопственост, кои наводи биле изнесени од апликантот на конференциите за печат одржани во седиштето на неговата партија, претставувале фактички искази (тврдења), а не вредносни судови (мислења). ЕСЧП го критикуваше тоа што домашните судови барале од апликантот да исполни повисок стандард од тој на должно внимание, преку барањето да ја докаже вистинитоста на неговите тврдења, како и тоа што таквиот пристап бил следен од страна на Уставниот суд, иако тој ги категоризирал спорните искази како „мислења“. Според гледиштето на Судот, без оглед на фактот што изречената глоба повеќе не можела да биде наплатена со оглед на законските измени од ноември 2012 година кои ја декриминализираа клеветата, осудата на апликантот имала одвраќачки ефект во однос на политичката дебата која тој ја покренал преку поставувањето на прашања од општ интерес, имено транспарентноста и спречувањето на злоупотребата на власта од носителите на јавни функции, што е и улогата на политичарите и пратениците, како претставници на избирачкото тело. Уште повеќе, стандардите применети во спорните постапки не биле компатибилни со принципите отелотворени во членот 10 и домашните судови пропуштиле да постигнат правична рамнотежа помеѓу спротивставените интереси кои биле засегнати. Како последица на тоа, интвенцијата односно вмешувањето било несразмерно на целта и истото не било „неопходно во едно демократско општество“ во смиса на значењето на членот 10 став 2 од ЕКЧП.

Во пресудата во случајот *Еуромак Метал ДОО*⁵⁸, Судот утврди повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 бидејќи правното лице-апликант било лишено од правото да биде ослободено од данокот на додадена вредност (ДДВ) кој тоа го платило за купените добра и покрај неговото целосно придржување кон ДДВ обврските и му било неоправдано наложено да плати ДДВ за купената стока од кој тоа претходно законито

⁵⁸ *Еуромак Метал ДОО*, пресуда од 14 јуни 2018.

било ослободено, заедно со камата. Ова било направено бидејќи неговите добавувачи не ги исполниле нивните обврски за пријавување на ДДВ. Фактот дека компанијата-апликант не ги намирала нејзините обврски спрема државата кои произлегувале од спорните решенија издадени од страна на даночните органи, кои биле потврдени од управните судови, со оглед дека нејзината банкарска сметка била блокирана согласно тие решенија и таа компанија на крајот и престанала да постои, немал никакво влијание врз наодот на Судот дека пресметката на данокот се одразила врз сопственичките права на компанијата-апликант.

Прекршување на начелото на еднаквост на оружјата спротивно на членот 6 став 1 и став 3 точка (г) беше утврдено во 2 пресуди донесени од страна на државата во 2018 година⁵⁹.

Во *Асани против Македонија*⁶⁰, Судот сметаше дека правата на одбрана на апликантите биле неприфатливо ограничени, откако тој ги примени релевантните принципи развиени во пресудите на Големиот судски совет во *Ал-Каваџа*⁶¹ и *Шачашвили*⁶², што се однесуваат на компатибилноста со членот 6 став 1 и став 3 точка (г) на постапките во кои како докази биле користени искази дадени од сведок кој не бил присутен и испрашуван на рочиштето. Сведочењето дадено од страна на загрозените сведоци било сметано за одлучувачко во дадениот случај, бидејќи без него значително би биле намалени шансите за осуда на апликантите за убиство и нивно казнување на доживотен затвор. Имајќи го предвид тоа дека апликантите и нивните адвокати биле исклучени од присуство на испрашувањето на сведоците како пред истражниот, така и пред судечкиот судија, за разлика од јавниот обвинител кој бил присутен и на двете испрашувања, Судот сметаше дека можноста која им била понудена на апликантите да им поставуваат прашања на загрозените сведоци не би можела да се смета за доволна процедурална заштитна гаранција за да се контрабалансираат ограничувањата со кои тие се соочиле во остварувањето на нивното право на одбрана. Дотолку повеќе, биле направени недоволни напори за да се осигура присуство на рочиштето на трет сведок, чиј исказ од предсудската постапка имал

⁵⁹ *Асани*, пресуда од 1 февруари 2018; *Смичковски*, пресуда од 5 јули 2018.

⁶⁰ *Асани*, пресуда од 1 февруари 2018.

⁶¹ *Ал-Каваџа и Тахери (Al-Khawaja and Tahery) против Обединетото Кралство*, пресуда од 15 декември 2011.

⁶² *Шачашвили (Schatschaschwili) против Германија*, пресуда од 15 декември 2015.

значителна тежина во врска со вината на апликантот и врз кој се потпирале домашните судови, откако тој станал недостапен затоа што избегал од државата и против него бил издаден меѓународен налог за апсење. Уште повеќе, и покрај изнесените наводи дека тој подоцна се наоѓал во Македонија, домашните судови не обезбедиле валидни причини за неговото неприсуство на судењето. ЕСЧП исто така нотираше дека судечкиот суд никогаш не го испрашал тој сведок со цел самиот да ја процени веродостојноста на исказот даден од негова страна. Отсуството на експлицитен приговор од апликантите на исказот од предсудската постапка кој бил прочитан во судечкиот суд не би можело да биде протолкувано како недвосмислено одрекување од нивното право да го сослушаат, особено со оглед дека ниту апликантите ниту нивните адвокати во кој било стадиум од постапката немале можност да го конфронтираат и да му поставуваат прашања на тој сведок или, пак, усно да го испрашуваат во нивно присуство.

*Смичковски против Македонија*⁶³ се однесуваше на кривична постапка во која апликантот бил прогласен за виновен и осуден на условна казна затвор за предизвикување тешка телесна повреда. Судот заклучи дека со одбивањето на сите барања на одбраната, а особено на барањето да се испрашува очевидец, без релевантни причини за тоа, а во исто време прифаќањето на сите аргументи и докази на обвинителството, судечкиот суд креирал неправична предност во полза на обвинителството и тој го лишил апликантот од каква било практична можност ефективно да ги оспорува обвиненијата против него. Одбивањето на тоа барање, што несомнено би можело да ја зајакне одбранбената позиција или дури и да доведе до ослободување на апликантот, било засновано врз образложение што според Судот беше сметано за очигледно спротивно на расположливите факти на случајот и поради тоа, не би можело да биде прифатено како релевантно и валидно.

Во *Тасева-Петровска против Македонија*⁶⁴ апликантката, инаку професорка по право на приватен универзитет, се жалела на немањето контрадикторно судење во управната постапка, во која таа го оспорувала решението донесено од Министерството за правда да се отфрли нејзиното барање да ѝ се признае ист статус со оние лица кои го положиле правосудниот испит. ЕСЧП утврди дека фактот што нејзе не ѝ било

⁶³ *Смичковски*, пресуда од 5 јули 2018.

⁶⁴ *Тасева-Петровска*, пресуда од 11 јануари 2018.

дозволено да ги коментира поднесоците на Министерството поднесени во одговор на нејзината жалба, а со оглед дека истите не ѝ биле препратени довел до повреда на членот 6 став 1. Тој исто така се осврна и на неговите претходни пресуди во *Грозданоски*⁶⁵ и *Наумоски*⁶⁶, што се однесуваа на слични околности.

Во *Селами и други против Македонија*⁶⁷ апликантот бил уапсен под сомнение за вмешаност во убиството на двајца полицајци и тој подоцна бил обвинет за членство во терористичка група, но кривичната постапка била запрена. Случајот се однесуваше на жалбениот навод од семејството дека надоместокот кој му бил доделен на г-дин Селами во домашната постапка бил неразумно низок, со оглед на неговото неоправдано притворање и на сериозните повреди кои тој ги претрпел. Врз основа на фактите на случајот, Судот забележа дека апликантот бил малтретиран во рацете на полицијата во врска со неговото апсење и испрашување и дека тој бил жртва на тортура. Судот утврди повреда на членот 3 во неговиот процедурален аспект, и повреда на член 5 став 5 (право на надоместок), со оглед дека надоместокот од 9,800 евра кој бил доделен од домашните судови не би можел да се смета за соодветно обесштетување. Дополнително, Судот нотираше дека домашните судови пропуштиле експлицитно и фактички да признаат дека несоодветното постапување кое го претрпел апликантот претставувало „тортура“. Судот особено го адресираше прашањето дали апликантите биле „индиректни жртви“ на наведените повреди. Тој сметаше дека додека тројца од нив (неговата поранешна сопруга и децата) немале легитимација да го истакнат нивното барање во име на г-дин Селами, четвртиот апликант, син на г-дин. Селами и негов единствен наследник, би можел да се квалификува како „индиректна жртва“ бидејќи тој имал силен морален интерес за случајот и барањата биле преносливи врз него со оглед дека тој ја продолжил постапката за надомест на штета во негово име и за негова сметка, а по смртта на неговиот татко и ја наследил досудената отштета.

*Рамковски против Македонија*⁶⁸ и *Сејдиџи против Македонија*⁶⁹ се однесуваа на континуираниот притвор на апликантите, кои биле осудени за серија кривични дела,

⁶⁵ *Грозданоски*, пресуда од 31 мај 2007.

⁶⁶ *Наумоски*, пресуда од 27 ноември 2012.

⁶⁷ *Селами и други*, пресуда од 1 март 2018.

⁶⁸ *Рамковски*, пресуда од 8 февруари 2018.

⁶⁹ *Сејдиџи*, пресуда од 7 јуни 2018.

што се однесувале на обвиненија за организиран криминал, вклучително и за злосторничко здружување. Судот го забележа постоењето на практика на издавање на колективни притворски решенија, за кои веќе беше утврдено дека самите по себе се инкомпатибилни со членот 5 став 3 од Конвенцијата. Истата скратена формулација била константно употребувана во сите решенија за продолжување на притворот и во одлуките по жалба од апликантите, а судовите не спровеле индивидуална проценка од случај до случај на основите за притвор во поглед на секој поединечен член на групата. ЕСЧП понатаму заклучи дека преку пропуштањето да се адресираат конкретните факти или соодветно да се земат предвид алтернативните превентивни мерки, како и преку суштественото потпирање врз тежината на обвиненијата и суровоста на казната со која биле соочени, властите го продолжувале притворот на апликантите врз причини кои не би можеле да се сметаат за „релевантни и доволни“, на тој начин продолжувајќи ја претходната судска пракса на *Василкоски и други*⁷⁰ и *Миладинов и други*⁷¹.

Во *Рамковски против Македонија*, Судот не утврди прекршување на презумпцијата на невиност од член 6 став 2 од Конвенцијата во поглед на терминологијата на решенијата употребена со цел да се оправда продолжувањето на притворот на апликантите, со оглед дека тие упатувале само на разумното сомнение дека обвинетите ги извршиле кривичните дела кои им биле ставени на товар во обвинителниот акт и тие не содржеле експлицитна и безрезервна изјава која би претставувала утврдување на вината на апликантите пред да биде докажано согласно закон дека тие се виновни.

Повреда на членот 11 во врска со членот 9 беше утврдена во 3 случаи⁷² кои се однесуваа на одбивањето на властите да ги регистрираат здруженијата-апликанти како правни лица. Таквите нарушувања биле „пропишани со закон“ со оглед дека нерегистрираните верски здруженија наводно не ги исполниле формалните услови од Законот за правната положба на црквата, верските заедници и религиозни групи од 2007 година, и тие ја следеле „легитимната цел“ за заштита на правата и слободите на другите. Сепак, причините изнесени од националните судови, главно во однос на формалните недостатоци за регистрација, не биле „релевантни и доволни“ за да ги оправдаат вмешувањата односно интервенцијата во соодветните права од ЕКЧП.

⁷⁰ *Василкоски и други*, пресуда од 28 октомври 2010.

⁷¹ *Миладинов и други*, пресуда од 24 април 2014.

⁷² *Ставропигијален манастир „Свети Јован Златоуст“*, пресуда од 29 ноември 2018; *„Црква на вистинските православни христијани“ и Ивановски*, пресуда од 29 ноември 2018; *„Бекташка заедница“ и други*, пресуда од 12 април 2018.

Дополнително, во случаите на *Ставропигијалниот манастир „Свети Јован Златоуст“*⁷³ и *„Црквата на вистинските православни христијани“* и *Ивановски*⁷⁴, Судот сметаше дека наодот на домашните судови дека регистрацијата би ја повредила слободата на религијата на другите верници кои биле членови на веќе регистрирани верски субјекти била од општа природа и таа не била поткрепена со уверливо објаснување. Во двата случаи, Судот ги повтори принципите сумирани во случајот на *„Православната охридска архиепископија“*⁷⁵, признавајќи го широкиот простор за процена на државите и еднаквоста на сите верски организации пред законот. Беше подвлечено дека улогата на властите во ситуација на конфликт помеѓу или внатре во рамките на верските групи не е да ја отстрани причината за тензија преку елиминирање на плурализмот, туку да осигура дека спротивставените групи меѓусебно се толерираат. Со оглед дека во случајот на *Ставропигијалниот манастир* барањето за заштита на слободите и правата на здружението-апликант било отфрлено со оглед на наводно немање надлежност, Судот го отфрли приговорот на Владата за неисцрпеност на правните лекови во *„Црквата на вистинските православни христијани“*, притоа имајќи ја предвид праксата на Уставниот суд да не ја прифаќа надлежноста да расправа по барања на здруженија или организации, и да ги отфрла барањата од поединци поднесени во нивно име и во име на нерегистрирани верски здруженија чиешто членови биле тие.

Првото барање за признавање на здружението-апликант во *„Бекташката заедница“* и *други против Македонија*⁷⁶ било отфрлено од чисто формална причина, имено дека тоа не било регистрирано пред 1998, туку само било ставено во листата на здруженија во 2000 година. Поради тоа, Судот сметаше дека домашните власти не идентификувале „неопходна општествена потреба“ и дека вмешувањето не било „неопходно во едно демократско општество“. Всушност, домашните судови одбиле да го признаат континуираниот правен статус на здружението-апликант согласно новото законодавство што стапило на сила во 2007 година, иако тоа било официјално регистрирана верска организација уште од 1993 година, главно бидејќи неговото име било слично со име кое веќе било користено од друга верска заедница регистрирана во

⁷³ *Ставропигијален манастир „Свети Јован Златоуст“*, пресуда од 29 ноември 2018.

⁷⁴ *„Црква на вистинските православни христијани“* и *Ивановски*, пресуда од 29 ноември 2018.

⁷⁵ *„Православна охридска архиепископија (Грчко-православна охридска архиепископија на Пекката патријаршија)“*, пресуда од 16 ноември 2017.

⁷⁶ *„Бекташка заедница“* и *други*, пресуда од 12 април 2018.

судскиот регистар и неговите доктринарни извори на учење биле идентични со тие на веќе регистрираната „Исламска верска заедница“, а тоа би можело да создаде конфузија помеѓу верниците. Таквата оценка била инкомпатибилна со улогата на државата како неутрален и непристрасен организатор на практикувањето на различните религии, вери и уверувања, што исклучува каква било дискреција на страната на државата да ја оценува легитимноста на религиозните уверувања или начините на кои истите се изразуваат. Судот исто така ја критикуваше одлуката на Уставниот суд дека нерегистрирањето на здружението-апликант било неопходно заради „спречување на верските конфликти“ бидејќи не биле изведени докази дека тоа претставувало каква било опасност за едно демократско општество. Иако вмешувањето било законито и имало за цел заштита на правата и слободите на другите, причините за одбивање на регистрацијата не биле особено значајни и убедливи, што доведе до повреда на членот 11 во врска со членот 9.

Во 4 од 20 одлуки усвоени против Македонија во 2018 година Судот навлезе во мериторно испитување на случајот. Два од нив го адресираа правото на судење пред непристрасен суд согласно член 6 став 1 од Конвенцијата⁷⁷.

*Хасани против Македонија*⁷⁸ се однесуваше на постапката во која апликантката, која избегала од Косово во 1999 година, го оспорувала конечното и правосилно решение на МВР со кое бил прекинат нејзиниот статус на азил и нејзе ѝ било наложено да ја напушти Македонија, што се сметало за мерка на протерување. И покрај тоа, ЕСЧП сметаше дека во текот на постапката за азил апликантката не се ослободила од товарот на докажување по однос на постоењето на индивидуален, стварен ризик од несоодветен третман по членот 3 на кој таа би била изложена доколку била спроведена мерката на која се жалела. Во однос на нејзините жалбени наводи по член 8, Судот призна дека постоел семеен живот помеѓу апликантката, нејзиниот вонбрачен партнер и нивните четири малолетни деца (сите македонски државјани), но забележа дека апликантката не го покренала прашањето за влијанието на нејзиното протерување врз семејниот живот. Судот ја нагласи позитивната обврска на властите да ѝ дозволат да престојува во Македонија, каде таа живеела значително долго време уште од 13 годишна возраст, со цел таа да го одржува и натаму да го развива нејзиниот семеен

⁷⁷ *Андонов против Македонија*, одлука на Комитет од 11 септември 2018; *Бајрамовски против Македонија*, одлука на Совет од 26 јуни 2018.

⁷⁸ *Хасани против Македонија*, одлука на Комитет од 26 јуни 2018.

живот. Во исто време, тој напомена дека апликантката не презела никакво дејствие за да прибави документи за лична идентификација од Косово, иако изминале повеќе од девет години од решението на Министерството, ниту, пак, презентирала било што за да докаже дека нејзината ситуација била поразлична од онаа на нејзините родители, браќа и сестри кои прибавиле такви документи. Поради тоа, Судот заклучи дека апликантката немала „издржано тврдење“ и соодветно на тоа, нејзината апликација беше отфрлена како очигледно неоснована.

Во *Малики против Македонија*⁷⁹, апликантот, кој бил осуден во отсуство за убиство на неговата сопруга и казнет на петнаесет години затвор се жалел во однос на повторената кривична постапка (која следувала по неговото враќање во Македонија). Применувајќи ги принципите наведени во *Шачашивили и Ал-Каваџа и Тахери*, ЕСЧП го нотираше фактот дека иако судечкиот суд не обезбедил добра причина за неприсуството на двајцата сведоци, нивните сведочења не биле „единствен“ или „одлучувачки“ доказ за осудата, бидејќи околностите на случајот на апликантот биле исто така востановени и врз основа на доказите изготвени од другите сведоци или потврдени од него. Уште повеќе, апликантот пропуштил вкрстено да го испраш еден од сведоците, не ја оспорил кредибилноста на другите материјални докази кои биле изведени, ниту, пак, изнел какви било причини како сослушувањето на предложениите сведоци би ја зајакнало неговата позиција. Врз основа на сево ова, ЕСЧП заклучи дека правото на одбрана не било ограничено во мера неспоива со гаранциите предвидени во членот 6 став 1 и став 3 точка (г) и го отфрли овој жалбен навод како очигледно неоснован.

Во *Бајрамовски против Македонија*⁸⁰, апликантот навел отсуство на непристрасност на страната на првостепениот суд, бидејќи тужениот во граѓанска постапка која тој ја покренал во тоа време бил судија на тој суд. Неговиот жалбен навод беше прогласен за недопуштен заради неисцрпеност на домашните правни лекови со оглед на пропуштањето на апликантот да ги покрене неговите сомнежи во кој било стадиум од постапката и фактот дека тој не ја искористил можноста да побара од Врховниот суд да го отстапи неговиот предмет на друг надлежен суд. Истиот жалбен навод во поглед на Апелациониот суд беше исто така одбиен со оглед дека апликантот не поднел каков

⁷⁹ *Малики*, одлука на комитет од 11 септември 2018.

⁸⁰ *Бајрамовски*, одлука на совет од 26 јуни 2018.

било доказ за да ги поткрепи неговите сомнежи во однос на личните предубедувања на двајцата судии кои биле поранешни колеги на спротивната странка на апликантот во првостепениот суд, а кои во меѓувреме станале судии на Апелациониот суд. Освен тоа, таквите сомнежи не можеле да се сметаат за објективно оправдани, зашто ниту еден од нив не бил член на советот кој одлучувал по неговата жалба.

Во *Андонов против Македонија*⁸¹, Судот забележа дека наводите на апликантот дека советот од тројца судии на Апелациониот суд, кој ја разгледувал неговата жалба поднесена за време на повторената граѓанска постапка, ја немал потребната непристрасност затоа што тој вклучувал судија со кој тој наводно имал тежок личен однос, биле од прилично генерална природа, без какви било посебни детали во поглед на природата и причините на наводниот конфликт. Уште повеќе, барањето на апликантот за иземање на тој конкретен судија било правилно разгледано во контекст на релевантната постапка. Со оглед дека апликантот пропуштил да предочи каков било доказ за личната предрасуда на судијата, Судот ја отфрли апликацијата како очигледно неоснована.

Во случајот *Стојчев против Македонија*⁸² и *Ферати против Македонија*⁸³, ЕСЧП ги прогласи апликациите за недопуштени поради непочитување на рокот од 6 месеци. Со одлуки ЕСЧП од сопствената листа на предмети симна три дополнителни предмети⁸⁴, поради изгубен интерес од страна на апликантите за понатамошно водење на постапките пред ЕСЧП.

Во текот на 2018 година ЕСЧП донесе 10 одлуки за спогодбено решавање на предметите пред ЕСЧП по постигната спогодба помеѓу државата и апликантите и една одлука врз основа еднострана декларација, односно еднострано признавање на повредата на ЕКЧП од страна на Владата на Република Северна Македонија.

⁸¹ *Андонов*, одлука на комитет од 11 септември 2018.

⁸² *Стојчев*, одлука на комитет од 25 септември 2018.

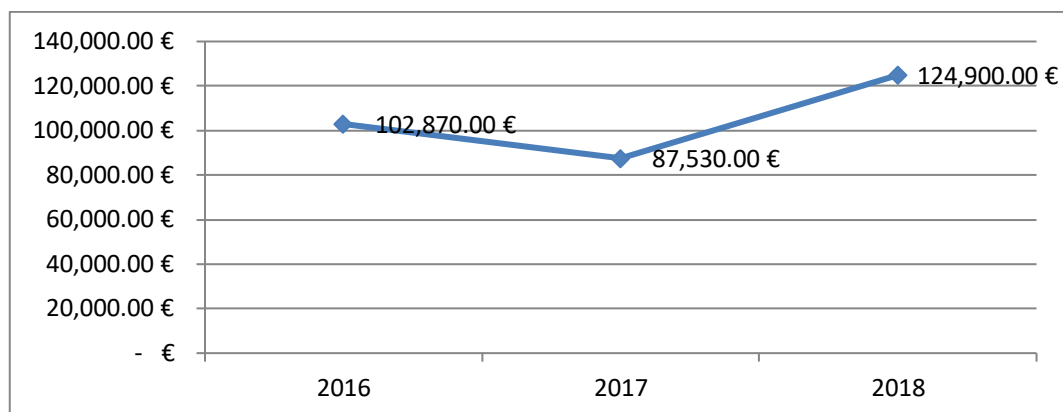
⁸³ *Ферати*, одлука на комитет од 12 јуни 2018.

⁸⁴ *Николоски*, одлука од 15 мај 2018; *Скерлевска*, одлука од 25 септември 2018 и *Сакин*, одлука од 16 октомври 2018.

6. ИЗНОС НА ПРВИЧЕН НАДОМЕСТ ДОСУДЕН ОД СТРАНА НА ЕСЧП СО ПРЕСУДИ И ОДЛУКИ НА ЕСЧП ВО ПРЕДМЕТИ ПРОТИВ РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Во текот на 2018 година износот на досудени средства по сите основи од страна на ЕСЧП (пресуди со констатирана повреда на ЕКЧП, одлуки за спогодбено решавање на предметите и одлуки по основ на еднострана декларација преку признавање на Владата на повредите на ЕКЧП), е во вкупен износ од 124.900 евра и претставува зголемување во однос на износот на парични средства досудени од страна на ЕСЧП во претходните две години. Рекордната бројка од 353.408 евра на досудени износи од страна на ЕСЧП во предмети против државата имаше во 2013.

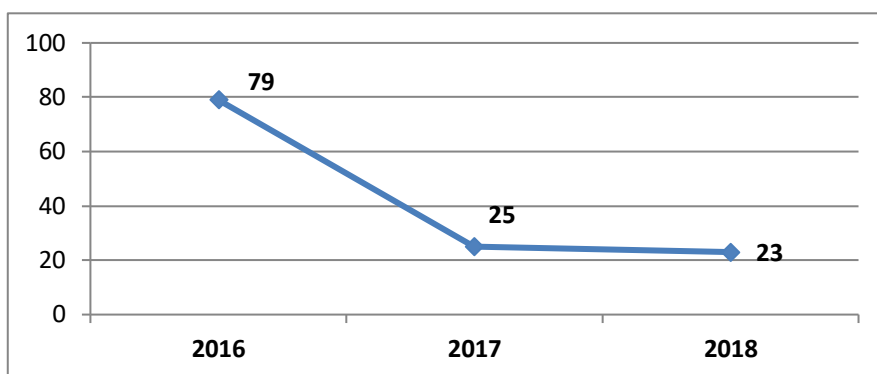
Износи на правичен надомест досудени од страна на ЕСЧП во предмети против Република Северна Македонија

7. ПРЕДМЕТИ ВО ИЗВРШУВАЊЕ ПОД НАДЗОР НА КОМИТЕТОТ НА МИНИСТРИ

Откако во текот на 2016 година, државата го достигна рекордот по однос на бројот на пресуди и одлуки во однос на кои беше донесена финална резолуција од страна на Комитетот на министри во тек на една година и со тоа означен крајот на процесот на нивното извршување, што пред се се должи на затворање на околу 60 пресуди со кои беше констатирана повреда на правото на судење во разумен рок од членот 6 на ЕКЧП, а во некои од нив и повреда на членот 13 (правото на ефикасен домашен правен лек) во врска со членот 6 (правото на судење во разумен рок), а пред се капитилизирајќи ги напорите кои беа правени во годините претходно за забрзување на домашните постапки, намалувањето на бројот на т.н. „стари предмети,, но се чини пред се на воведувањето на домашното правно средство пред Врховниот суд за заштита на правото на судење во разумен рок кое во 2011 беше прогласено за ефикасно од страна на ЕСЧП⁸⁵, бројот на предмети за кои Комитетот на министри донесе финална резолуција во текот на 2017 изнесуваше 25, а во текот на 2018 овој број изнесуваше 23. За листа на предмети за кои е донесена финална резолуција од страна на Комитетот на министри во текот на 2018 види [Анекс бр. 2](#).

Предмети за кои е донесена финална резолуција од Комитетот на министри

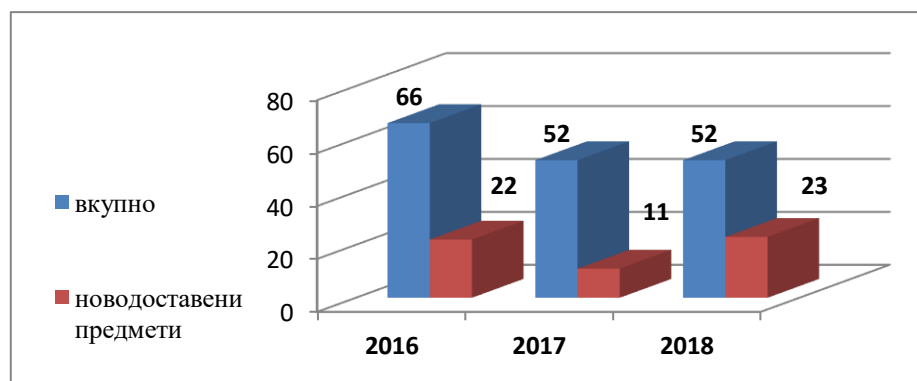

И покрај намалувањето бројот на извршени пресуди и одлуки на ЕСЧП против државата во текот на 2018, бројот на предмети во извршување, а под надзор на

⁸⁵ *Аџи-Спиркоска и други*, одлука на совет од 3 ноември 2011.

Комитетот на министри⁸⁶ остана стабилен во последните две години и покрај тоа што бројот на прилив на нови предмети во текот на 2018 година (23) беше повеќе од двојно поголем од приливот на нови предмети под надзор на извршувањето од страна на Комитетот на министри во текот на 2017 година (11). Притоа треба да се има предвид дека за разлика од 2017, кога од вкупниот прилив на нови предмети под надзор на Комитетот на министри, “водечки⁸⁷” беа само 3, во 2018 година, овој број изнесуваше 5. Вкупно 19-те финалните резолуции донесени во текот на 2018 од страна на Комитетот на министри се однесуваа на 9 водечки случаи, за разлика од 2017 кога со финални резолуции беа затворени само 3 водечки предмети. Од вкупниот број на затворени предмети во извршување пред Комитетот на министри во текот на 2018, 15 беа пресуди на ЕСЧП, а 8 одлуки на ЕСЧП за спогодбено решавање и/или врз основа на еднострана изјава на државата за признавање на повредата, односно повредите на ЕКЧП.

Предмети во извршување под надзор на Комитетот на министри

Во текот на 2018 година, од страна на Бирото за застапување на Република Северна Македонија беа изготвени и до Комитетот на министри испратени вкупно 14 акциони планови/извештаи за вкупно 18 пресуди на ЕСЧП, преку кои државата реферира, а

⁸⁶ За извршувањето на пресудите и одлуките на ЕСЧП и постапката на надзор од страна на Комитетот на министри види повеќе во Извештајот за работа на меѓуресорската комисија за извршување на одлуките на ЕСЧП.

⁸⁷ Водечки случаи за потребите на нанадвор над извршувањето се оние предмети кои најчесто Комитетот на министри (а може и од страна на ЕСЧП) се идентификувани како предмети кои разоткриваат структурни проблеми во државата и чие извршување задолжително бара превземање на т.кн. општи мерки, кои имаат за цел да превенираат идни слични повреди на ЕКЧП и/или пресуди кои во зависност од околностите бараат превземање на посложни мерки за нивно извршување. “Клонрани” или повторувачки предмети се во принцип оние кои се однесуваат на структурни проблеми кои веќе се покренати пред Комитетот на министри во еден или повеќе водечки предмети против државата, па овие предмети за целите на надзорот над извршувањето најчесто се групираат во група со водечкиот предмет.

Комитетот на министри го врши надзорот на извршувањето на пресудите на ЕСЧП против државата. За листата на овие предмети види [Анекс бр. 3](#).

Сепак Република Северна Македонија, 2018 година ја заврши со 52 предмети чие извршување е сеуште под надзор над Комитетот на министри. Од вкупно 52 предмети во извршување и под надзор на Комитетот на министри, 20 предмети се “водечки”, за разлика од крајот на 2017 година кога овој број изнесуваше 25. За листата на водечки предмети сеуште во извршување под надзор на Комитетот на министри види повеќе во [Анекс бр. 4](#). На крајот на 2018 година, под “зајакнат надзор” на Комитет на министри се три пресуди на ЕСЧП⁸⁸.

⁸⁸ *Ел-Масри*, пресуда на Големиот судски совет од 13 декември 2012; *Хајрулаху*, пресуда од 29 октомври 2015 и „*Православна охридска архиепископија (Грко-православна охридска архиепископија на Пеќката патријаршија)*“ .

Анекс бр.1

ПРЕДМЕТИ ПРОТИВ РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ДОСТАВЕНИ НА ОДГОВОР ВО 2018 Г.

	ПРЕДМЕТ	БРОЈ НА АПЛИКАЦИЈА	АПЛИКАНТ/И	ЖАЛБЕНИ НАВОДИ НА АПЛИКАНТОТ/ИТЕ ИСТАКНАТИ ВО АПЛИКАЦИЈАТА
1.	НИКОЛОВ и ЦИЦЕВ	А.бр. 13545/16	Дејан Николов	член 6 член 6 § 3 (г) од Конвенцијата (право на правично судење)
		А.бр. 13572/16	Трајан Цицев	
2.	АВТО АТОМ ДОО Кочани	А.бр. 21954/16	АВТО АТОМ ДОО Кочани	член 1 од Протокол бр. 1 кон Конвенцијата (право на сопственост)
3.	КИПРОВСКА ЛУКИЌ	А.бр. 37953/13, 48643/16	Фросина Кипровска Лукиќ	член 6 член 6 § 1 од Конвенцијата (право на правично судење)
4.	АЈРУЛИ и четири други апликации	А.бр. 2213/15	Исак Ајрули	член 6 член 6 § 1 член 6 § 3 в од Конвенцијата (право на правично судење) член 8 член 8 § 1 од Конвенцијата (право на заштита на приватноста) член 13 од Конвенцијата (право на ефективен правен лек)
		А.бр. 8082/15	Сејфедин Харуни	
		А.бр. 17607/15	Владимир Милчин	
		А.бр. 32576/15	Кирил Псалтиров	
		А.бр. 40411/15	Никола Костурски	

5.	ТАЛЕВСКА И ТРПЧЕСКА	А.бр. 11828/16	Соња Талевска Татјана Трпческа	член 6 член 6 § 1 од Конвенцијата (право на правично судење) член 1 од Протокол бр. 1 кон Конвенцијата (право на сопственост)
6.	РЕЦЕПИ	А.бр. 16632/15	Ариан Рецепи	член 5 член 5 § 4 од Конвенцијата (право на слобода и сигурност)
7.	АНЃЕЛКОВИЌ	А.бр. 21664/16	Соња Анѓелковиќ	член 1 од Протокол бр.1 кон Конвенцијата (право на сопственост) член 1 од Протокол бр.12 кон Конвенцијата (општа забрана за дискриминација)
8.	ОНЕ телекомуникациски услуги ДООЕЛ Скопје	А.бр. 42879/14	ОНЕ телекомуникациски услуги ДООЕЛ Скопје	член 1 од Протокол бр.1 кон Конвенцијата (право на сопственост)
9.	ПАНЕВА и две други апликации	А.бр. 17778/16	Мелиха Панева	член 1 од Протокол бр. 1 кон Конвенцијата (право на сопственост)
		А.бр. 7735/17	Васил Петрушев	
		А.бр. 9680/17	Џемаили Арифи	
10.	МЕМЕДОВ	А.бр. 31016/17	Фатмир Мемедов	член 3 од Конвенцијата (забрана за тортура) член 14 од Конвенцијата (забрана од дискриминација) член 1 од Протокол бр.12 кон Конвенцијата (општа забрана од дискриминација)

11.	МИЛАЧИЌ	А.бр. 44773/16	Зоран Милачиќ	член 6 член 6 § 2 од Конвенцијата (право на правично судење) член 1 од Протокол бр.1 кон Конвенцијата (право на сопственост)
12.	К.М.	А.бр. 59144/16	Според член 47 став 4 од Деловникот на ЕСЧП, не се открива идентитетот на апликантот во јавноста	член 6 член 6 § 1 од Конвенцијата (право на правично судење) член 8 член 8 § 1 од Конвенцијата (заштита на приватноста)
13.	Ј.М. и А.Т.	А.бр. 79783/13	Според член 47 став 4 од Деловникот на ЕСЧП, не се открива идентитетот на апликантите во јавноста	член 8 член 8 § 1 член 8 § 2 од Конвенцијата (заштита на приватноста)
14.	ВИН САТ ДОО Виница и други и Наташа и Сара ГОРАНСКИ	А.бр. 8550/17	ВИН САТ ДОО Виница КРАТЕЛСАТ ДООЕЛ Виница ВИН ИНВЕСТ ДОО Виница	член 6 член 6 § 1 од Конвенцијата (право на правично судење)
		А.бр. 9461/17	Наташа Горанска Сара Горанска	член 1 од Протокол 1 кон Конвенцијата (право на сопственост)
15.	МЕМЕДОВА и две други апликации	А.бр. 42429/16	Демирана Мемедова	член 6 член 6 § 1 од Конвенцијата (право на правично судење)
		А.бр. 8934/18	Емран Куртишова	
		А.бр. 9886/18	Назми Абазов Афродита Абазова	член 14 од Конвенцијата (забрана од дискриминација) член 2 од Протокол бр. 4 кон Конвенцијата (слобода)

			Омер Мемедовски	на движење) член 2 став 2 од Протокол бр.4 кон Конвенцијата (слобода да се напушти државата) член 1 од Протокол бр.12 (општа забрана од дискриминација)
16.	НАСКОВ и други и две други апликации	А.бр. 31620/15	Јордан Насков Цветан Насков Слободан Насков	член 1 од Протокол бр.1 кон Конвенцијата (право на сопственост)
		А.бр. 34859/16	Даница Киселеоска Звезда Макаровска Томислав Насков Коце Насков	
		А.бр. 14659/16	Лазар Насков Нада Димова Ванчо Насков	
17.	НУРЕДИНИ	А.бр. 38823/14	Сали Нуредини	член 5 член 5 § 1 а од Конвенцијата (право на слобода и сигурност) член 6 член 6 § 1 од Конвенцијата (право на правично судење) член 13 од Конвенцијата (право на ефикасен правен лек)
18.	ЕРЈУЗ	А.бр. 41790/16	Кадри Ерјуз	член 1 од Протокол бр.1 член 1 став 1 од Протокол бр.1 кон Конвенцијата (право на сопственост)

19.	ОЛУРИ	А.бр. 3368/18	Валбоне Олури	член 8 член 8 § 1 од Конвенцијата (право на заштита на приватноста) член 13 од Конвенцијата (право на ефикасен правен лек)
20.	КОСТОВА И АПОСТОЛОВ	А.бр. 38549/16	Јадранка Костова Владо Апостолов	член 10 член 10 § 1 од Конвенцијата (слобода на изразување)
21.	НЕЗИРИ	А.бр. 55347/17	Бесим Незири	член 6 член 6 § 1 од Конвенцијата (право на правично судење) член 1 од Протокол 1 член 1 став 2 од Протокол бр.1 кон Конвенцијата (право на сопственост)
22.	ГЕРГУРИ	А.бр. 54953/16	Хамди Гергури	член 6 член 6 § 3 а од Конвенцијата (право на правично судење) член 1 од Протокол бр.1 член 1 став 2 од Протокол бр.1 кон Конвенцијата (право на сопственост) член 4 од Протокол бр.7 кон Конвенцијата (право да не се биде осуден или казнет два пати)
23.	ВАНГЕЛОВА и други	А.бр. 17218/17	Драгица Вангелова Наташа Брезовска Вучковска Дејан Брезовски Павле Брезовски	член 6 член 6 § 1 од Конвенцијата (право на правично судење) член 1 од Протокол бр.1 член 1 став 1 Протокол бр.1 кон Конвенцијата (право на сопственост)

Анекс бр.2

Пресуди против Република Северна Македонија чие извршување е затворено со финални резолуции усвоени од Комитетот на министри во 2018

	Предмет	Број на апликација	Датум на донесување на пресуда	Датум на донесување на финална резолуција	Вид на повреда
1.	Лазороски	А.бр. 4922/04	8 октомври 2009	6 декември 2018	Повреда на член 5 §§ 1 (в) и 2 од Конвенцијата (незаконито лишување од слобода на апликантот и неизвестување за причините за неговото лишување од слобода); Повреда на член 6 став 1 од Конвенцијата (право на правично судење - поради неможност ефективно да учествува во постапката за надзор на законитоста на лишувањето од слобода)
2.	Горгиев	А.бр. 26984/05	19 април 2012	24 октомври 2018	Повреда на член 3 од Конвенцијата (пропуст на надлежните органи да спроведат ефективна истрага во однос на повредите со кои се здобил и му биле нанесени од бик за време на издржување на казна затвор)
3.	Карајанов	А.бр. 2229/15	6 април 2017	5 септември 2018	Повреда на член 6 став 1 од Конвенцијата (право на правично судење во постапката за лустрација); Повреда на член 8 од Конвенцијата (право на приватност)
4.	Миладинов и други	А.бр. 46398/09, 50570/09, 50576/09	24 април 2014	5 септември 2018 ⁸⁹	Повреда на член 5 § 3 од Конвенцијата (отсуство на доволно образложени причини за продолжување на притворот); Повреда на член 5 § 4 од Конвенцијата (отсуство на усна расправа во текот на спорната постапка и непочитување на принципот на еднаквост на оружјата во постапката пред Апелациониот суд)
5.	Крстаноски и други	А.бр. 38024/08, 54726/08	7 декември 2017	5 септември 2018	Повреда на член 6 § 1 од Конвенцијата (неразумно долго траење на домашната управна постапка)
6.	Балажоски	А.бр. 45117/08	25 април 2013	4 јули 2018	Повреда на член 6 од Конвенцијата (право на правично судење поради отфрлање од Врховниот суд на барањето за ревизија поднесено од страна на апликантот откако претходно одлучувал во истата постапка по поднесени барања за ревизија од спротивната страна)

⁸⁹ Со резолуцијата на Комитетот на министри се затвори извршувањето на пресудата само во делот на индивидуалните мерки. Комитетот на министри одлучи извршувањето на пресудата во делот на општите мерки да продолжи да го следи заедно со групата на предмети кои се суште во извршување и под надзор на Комитетот на министри каде како водечки предмет се појавува пресудата *Василкоски и други*, А. бр. [28169/08](#).

7.	Центар за развој на аналитичка психологија	А.бр. 29545/10, 32961/10	15 јуни 2017	4 јули 2018	Повреда на член 6 став 1 од Конвенцијата (право на пристап до суд во граѓанска постапка)
8.	Китановска Станојковиќ и други	А.бр. 2319/14	13 октомври 2016	7 јуни 2018	Повреда на член 2 од Конвенцијата (право на живот)
9.	Селмани и други	А.бр. 67259/14	9 февруари 2017	7 јуни 2018	Повреда на член 6 од Конвенцијата (неодржување на усна расправа пред Уставниот суд); Повреда на член 10 од Конвенцијата (слобода на изразување)
10.	Јашар	А.бр. 69908/01	15 февруари 2007	21 февруари 2018	Повреда на процесниот аспект на член 3 од Конвенцијата (пропуст на надлежните органи да обезбедат ефективна истрага за наводите за мачење од страна на полицијата)
11.	Целадинов и други	А.бр. 13252/02	10 април 2008	21 февруари 2018	Повреда на процесниот аспект на член 3 од Конвенцијата (пропуст на надлежните органи да обезбедат ефективна истрага за наводите за мачење од страна на полицијата)
12.	Сулејманов и други	А.бр. 69875/01	24 април 2008	21 февруари 2018	Повреда на процесниот аспект на член 3 од Конвенцијата (пропуст на надлежните органи да обезбедат ефективна истрага за наводите за мачење од страна на полицијата)
13.	Трајкоски и други	А.бр. 13191/02	7 февруари 2010	21 февруари 2018	Повреда на процесниот аспект на член 3 од Конвенцијата (пропуст на надлежните органи да обезбедат ефективна истрага за наводите за мачење од страна на полицијата)
14.	Митрески	А.бр. 11621/09	25 март 2010	14 февруари 2018	Повреда на член 5 став 4 од Конвенцијата (поради недоставување до апликантот на жалбата на обвинителот против решението за определување на куќен притвор и поради отсуство на усна расправа при донесување на решението со кое куќниот притвор бил заменет со ефективен притвор)
15.	Петкоски и други	А.бр. 27736/03	8 јануари 2009	14 февруари 2018	Повреда на член 6 став 1 од Конвенцијата (право на пристап до судот во врска со граѓанска постапка која се однесувала на задружна сопственост)

Анекс бр. 3

Предмети за кои што се поднесени акциони планови и извештаи

1. Група на предмети: "ПОА (Грко-православна Охридска архиепископија на Пеќката Патријаршија)"- (А.бр.3532/07), Црква на Вистински Православни Христијани и Ивановски (А.бр.35700/11), Ставропигијален Манастир „Св.Јован Златоуст“ (А.бр.52849/09), Бекташиска заедница и други (А.бр.48044/10, А.бр.75722/12 и А.бр.25176/13);
2. Селами и други (А.бр.78241/13);
3. Тасева Петровска (А.бр.73759/14);
4. Група на предмети: Василкоски и други (А.бр.28169/08); Миладинов (А.бр. 46398/09) ;
5. Ел Масри (А.бр.39630/09);
6. Лазороски (А.бр.4922/04);
7. Горгиев (А.бр.26984/05);
8. Крстаноски и други (А.бр.38024/08);
9. Балажоски (А.бр.45117/08);
10. Карајанов (А.бр.2229/15);
11. Селмани и други (А.бр.67259/14);
12. Китановска Станојковиќ и други (А.бр.2319/14);
13. Центар за развој на аналитичка психологија (А.бр.29545/10, А.бр.32961/10);
14. Љатифи (А.бр.19017/16).

Анекс бр. 4

„ВОДЕЧКИ“ ПРЕДМЕТИ ПРОТИВ РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ВО ИЗВРШУВАЊЕ ПОД НАДЗОР НА КОМИТЕТОТ НА МИНИСТРИ

	Број на апликација	Датум на донесување на пресудата	Датум на правосилност	Апликант	Вид на повреда	Тип на надзор
1.	А.бр.39630/09	13.12.2012	13.03.2013	Ел-Масри	член 3 од Конвенцијата (процесен аспект) -отсуство на ефективна истрага за жалбените наводи на апликантот за несоодветното постапување од страна на државните полициски служби; член 3 од Конвенцијата (материјален аспект) -нечовечко и понижувачко постапување на кое бил изложен апликантот додека бил држен во хотел и на аеродромот во Скопје од страна на државните полициски служби; -предавањето на апликантот на американските државни власти, изложувајќи го на реален ризик од понатамошно постапување спротивно на член 3 од Конвенцијата; член 5 од Конвенцијата (материјален аспект) -арбитрерно држење на апликантот во хотел во Скопје и негово подоцнежено притворање во Авганистан; член 5 од Конвенцијата (процесен аспект) -отсуство на ефективна истрага за наводите на апликантот за негово арбитражно притворање; член 8 од Конвенцијата -вмешување на правото на почитување на неговиот приватен и семеен живот кое не било во согласност со закон; член 13 в.в со член 3, 5 и 8 од Конвенцијата	Зајакнат надзор

					-отсуство на ефективен правен лек за жалбените наводи на апликантот;	
2.	А.бр.37537/07	29.10.2015	29.01.2016	Хајрулаху	член 3 од Конвенцијата (процесен аспект) -пропуст на државните власти да ги истражат наводите на апликантот за несоодветното постапување и тортура од страна на полициските службеници; член 3 од Конвенцијата (материјален аспект) - несоодветно постапување и тортура од страна на полициските службеници за време на неговиот <i>incommunicado</i> притвор; член 6 § 1 од Конвенцијата -повреда на правото на правична постапка поради искористувањето на изјавата за признание на апликантот дадена под присилба;	Зајакнат надзор
3.	А.бр.23152/05	27.05.2010	27.08.2010	Настеска	членот 6 § 1 од Конвенцијата -повреда на правото на еднаквост на оружјата во кривична постапка; -долго траење на кривичната постапка	Стандарден надзор
4.	А.бр.30206/06	15.01.2013 ⁹⁰	15.04.2013	Арсовски	член 1 од Протокол број 1 -повреда на правото на сопственост поради недоволен надомест во постапка за експропријација на имот во интерес на приватно лице;	Стандарден надзор
5.	А.бр.41188/06	19.04.2011	19.07.2011	Атанасов	членот 6 § 1 и 3(г) од Конвенцијата -повреда на правото на правично судење во кривична постапка, поради необезбедување на можност за сослушување на сведок;	Стандарден надзор
6.	А.бр.28169/08	28.10.2010	28.01.2011	Василкоски и други	членот 5 § 3 од Конвенцијата -отсуство на конкретни и недоволно образложени причини за притвор на апликантите;	Стандарден надзор

⁹⁰ Прашањето за досудување на материјална штета сеуште не било зрело за одлучување. На 07.02.2019 г. Судот донесе пресуда во однос на материјалната штета во конкретниот случај.

7.	А.бр.14174/09	23.10.2014 ⁹¹	23.01.2015	Стојановски и други	член 1 од Протоколот бр.1 кон Конвенцијата -повреда на правото на сопственост во постапка за денационализација;	Стандарден надзор
8.	А.бр.48386/09	15.10.2015	15.01.2016	Миткова	член 6 од Конвенцијата -повреда на правото на правично судење поради отсуство на усна расправа во управна постапка; -долго траење на управната постапка;	Стандарден надзор
9.	А.бр.6899/12	30.04.2015	30.07.2015	Митриновски	член 6 § 1 од Конвенцијата -повреда на правото на непристрасен суд во постапката пред Судскиот совет, за разрешување на апликантот од неговата судиска функција;	Стандарден надзор
10.	А.бр.15191/12	22.01.2015	22.04.2015	Китановски	член 2 од Конвенцијата (материјален аспект) -употреба на живото-загрозувачки третман од страна на полициски службеници; член 3 од Конвенцијата (материјален аспект) -деградирачки третман од страна на полициските службеници за време на неговото апсење; член 2 и 3 од Конвенцијата (процесен аспект) -отсуство на ефективна истрага за жалбените наводи на апликантот поради живото-загрозувачкиот и деградирачки третман од страна на полициските службеници;	Стандарден надзор
11.	А.бр.41916/04	06.05.2010	06.08.2010	Борис Стојановски	член 6 § 1 од Конвенцијата -повреда на правото на пристап до суд, поради отсуството од мериторна одлука во однос на барањето за надомест на штета на апликантот;	Стандарден надзор
12.	А.бр. 53565/13	16.04.2015	16.07.2015	Митови	член 8 од Конвенцијата -повреда на правото на апликантите на почитување на нивниот семеен живот, како резултат на пропустот на државните власти да преземат соодветни и ефективни напори за извршување на одлуките за видување на Центарот за социјални работи; член 13 од Конвенцијата во врска со членот 8 од Конвенцијата	Стандарден надзор

⁹¹ Прашањето за досудување на материјална штета сеуште не било зрело за одлучување. На 07.02.2019 г. Судот донесе пресуда во однос на материјалната штета во конкретниот случај.

					-отсуство на ефективен правен лек;	
13.	А.бр.49382/06	19.04.2012	19.07.2012	Сашо Ѓорѓиев	членот 2 од Конвенцијата (материјален аспект) -пропуст на државните власти да ги преземат сите разумни мерки за заштита на апликантот од полициски службеник кој го повредил со службено огнено оружје надвор од вршењето на неговата должност;	Стандарден надзор
14.	А.бр.16225/08	17.09.2015	17.12.2015	Андоноски	член 1 од Протоколот бр.1 кон Конвенцијата -повреда на правото на сопственост поради конфискација на возилото на апликантот во кривична постапка водена против трето лице;	Стандарден надзор
15.	А.бр. 16880/08	19.09.2013	19.12.2013	Велинов	член 5 § 1 (б) од Конвенцијата -незаконито лишување од слобода на апликантот, поради парична казна заменета со затворска и покрај тоа што апликантот истата ја платил; член 5 § 2 од Конвенцијата неинформирање на апликантот за причините за негово лишување од слобода; член 5 § 2 од Конвенцијата пропуст на државните власти да му исплатат надомест за неговото незаконито лишување од слобода; член 6 од Конвенцијата -повреда на правото на правично судење поради долго траење на постапката за надомест за незаконито лишување од слобода; член 13 во врска со членот 6 од Конвенцијата -отсуство на ефективен правен лек во однос на должината на постапката;	Стандарден надзор
16.	А.бр.78241/13	01.03.2018	01.06.2018	Селами	член 3 од Конвенцијата (процесен аспект) -отсуство на ефективна истрага поради несоодвентиот третман од страна на полицијата; член 5 § 5 од Конвенцијата -несоодветен надомест досуден од страна на домашните судови за третманот кој бил изложен апликантот од страна на	Стандарден надзор

					полицјата;	
17.	А.бр.3532/07	16.11.2017	09.04.2018	"ПОА (Грко-православна Охридска архиепископија на Пеќката Патријаршија)"	член 11 во врска со член 9 од Конвенцијата -повреда на правото на слобода на здружување поради одбивањето на државните власти да го регистрираат здружението апликант како верски субјект;	Зајакнат надзор
18.	А.бр.19017/16	17.05.2018	08.10.2018	Љатифи	член 1 од Протоколот бр.7 кон Конвенцијата -пропуст на државните власти да ги почитуваат процесните гаранции поврзани со протерување на странци во управна постапка по чие завршување апликантката требала да ја напушти државата; пропуст на домашните судови да ги преоценат наводите на државните безбедносни служби дека апликантката претставува опасност по безбедноста на државата;	Стандарден надзор
19.	А.бр.68039/14	14.06.2018	08.10.2018	Еуромак метал ДОО	член 1 од Протокол број 1 кон Конвенцијата -повреда на правото на сопственост на компанијата апликант, за лишување од правото на одбивка на данокот на додадена вредност, кој апликантот го платил на добавувачите а истите не ја исполниле нивната даночна обврска;	Стандарден надзор
20.	А.бр.64659/11, А.бр.24133/13	19.07.2018	19.10.2018	Макрадули	член 10 од Конвенцијата -повреда на правото на слобода на изразување во кривични постапки во кои била утврдена вина на апликантот за клевета на државен функционер.	Стандарден надзор